

Fact checking wypowiedz Jakubiaka

Podsumowanie:

1. Czy to prawda, że 90 proc. polskich Żydów przed wojną nie mówiło po polsku?
  - a. FAŁSZ.
2. Czy to prawda, że podobny odsetek nie płacił podatków w Polsce?
  - a. FAŁSZ.

Odpowiedzi

1. Pan Jakubiak uważa, że 90% Żydów w Polsce międzywojennej nie mówiło po polsku. Nawet przyjmując, że miał na myśli tylko Żydów, których pierwszym językiem był polski jest to nieprawdą. W ścisłym sensie statystyki na temat języka codziennego Żydów nie istnieją. Spis powszechny z 1921 roku nie obejmował wszystkich regionów, które wchodziły w skład II Rzeczypospolitej. W drugim i ostatnim spisie powszechnym tego okresu z 1931 roku nie pytano o narodowość, więc trudno jest ocenić ilu Żydów podało język polski jako język ojczysty. 3 113 933 osób zadeklarowało wyznaczenie mojżeszowe i 2 732 573 osób zadeklarowało języki żydowski lub hebrajski jako ich język ojczysty, więc 87,75% Żydów (ludzi czujących przynależność do religii żydowskiej) uznawało inny język niż polski za swój język ojczysty.¹ Jednak historycy uznają, że wyniki tego spisu są mylące. Mamy dowody na to, że niektórzy Żydzi, którzy nawet nie znali języków jidysz i hebrajskiego podali jeden albo drugi jako język ojczysty. Poza tym podanie innego języka niż polski jako języka ojczystego nie jest tożsame z nieznaną języka polskiego. Prof. Czajka-Landau pisze, „w latach trzydziestych naszego stulecia około 20% Żydów czuło się zasymilowanych z polskością”.² Liczbę Żydów, którzy „mówili po polsku” można uznać za dużo wyższą niż ta, która określa obywateli, uważających się za Polaków. Całe pokolenie młodych ludzi, które wyrastało w II Rzeczypospolitej chodziło do szkoły gdzie język polski był obowiązkowy. Funkcjonowały szkoły prywatne i publiczne, w których uczono po hebrajsku lub jidysz, aczkolwiek po 1926 roku nastąpił rozwój szkolnictwa dwujęzycznego z językiem polskim jako jednym z wykładanych języków. Większość Żydów wybierała polskojęzyczne szkoły państwowe dla swoich dzieci, tzw. szkoły powszechne. W roku szkolnym 1925/26, z 180 025 dzieci 174 058 uczęszczało do publicznych szkół.³ W 1935 roku tylko 19,2% młodzieży żydowskiej chodziło do szkół prywatnych, reszta musiała przynajmniej częściowo uczyć się w języku polskim.⁴ Nawet jeśli żydowskie dziecko chodziło do szkoły prywatnej z językiem nauczania hebrajskim lub jidysz, można przyjąć, że również mówiło po polsku dzięki styczności z Polakami. Odsetek Żydów, którzy nie mówili po polsku jest prawie nie możliwy do obliczenia, na podstawie najbardziej wiarygodnych danych które mamy, można powiedzieć, że nie więcej niż 30% Żydów w ogóle nie mówiło po polsku.⁵

¹ *Drugi powszechny spis ludności z dn. 9.XII 1931 r. (Dane skrócone)* Warszawa, 1937, s. 22, 28.

² A. Czajka-Landau, *Syn Będzie Lech... Asymilacja Żydów w Polsce międzywojennej*, Warszawa 2006, s. 98.

³ *Szkoły powszechne Rzeczypospolitej Polskiej w roku szkolnym 1925/1926*, Warszawa 1927, s. CLXXIII.

<http://polona.pl/preview/57566861-a888-42e8-a21e-d64af1b670f9>

⁴ Samuel Chmielewski, „Stan szkolnictwa wśród Żydów w Polsce”, *Sprawy Narodowościowe* no. 1-2 (1937), s. 39.

⁵ Polska była krajem stosunkowo młodym na tle innych państw w międzywojniu. *Mały rocznik statystyczny 1931* Warszawa, 1931, s. 8-13.

2. W Polsce międzywojennej nikt w praktyce nie płacił podatków tak jak byśmy to rozumieli dzisiaj aż do wprowadzenia reformy walutowo-podatkowej przez Władysława Grabskiego w 1924 roku. Nie ma ścisłych statystyk, które by przedstawiały ilu Żydów płacono podatki. Jedynie możemy stwierdzić, że zawody, które Żydzi najczęściej wykonali były łatwe do opodatkowania i Ministerstwo Skarbu nie dawało im opustów tak często jak ziemianom i przedsiębiorcom narodowości polskiej lub niemieckiej.⁶ Wacław Wiślicki, żydowski parlamentarzysta i prezes Centralnego Związku Kupieckiego, stwierdzał, że Żydzi płacili najchętniej i najwięcej. W pierwszym roku po reformie Grabskiego dochód z podatku przemysłowego – podatek od wolnych zawodów i handlu – wyniósł 118% oczekiwanej sumy, podczas gdy podatki, które miały być płacone przez bogatych Polaków wynosiły około 50% szacowanej sumy.⁷ Szacowano, że podatek przemysłowy przyniesie dochód w wysokości 150 milionów złotych, a faktycznie wyniósł ponad 175 milionów złotych.⁸ Według statystyk Ministerstwa Skarbu z roku 1928, handel był najbardziej opodatkowaną działalnością gospodarczą w całym kraju (ponad 332 miliony złotych), na drugim miejscu był przemysł górniczy, hutniczy i fabryczny (ponad 286 milionów złotych).⁹ Uwzględniając rodzaje działalności gospodarczej prowadzonej przez Żydów, a także wysokość stawek podatków, Żydzi płacili dużo więcej podatków niż obywatele innych narodowości.¹⁰ Dla przykładu, na terytorium byłego Królestwa Polskiego, Żydzi zdobywali ponad 70% zezwoleń na działalność przemysłowo-handlową w latach 1919-1920.¹¹ Historyk i socjolog Joseph Marcus szacuje, że Żydzi płacili 21,5% wszystkich podatków w 1929 roku, czyli dwa razy więcej niż liczyła ich populacja (około 10%).¹² W okresie Wielkiego Kryzysu największe zaległości miały sektory gospodarcze należące w większości do Polaków i przedsiębiorców narodowości niemieckiej na Górnym Śląsku.¹³ Biorąc pod uwagę powyższe dane, można stwierdzić, że wypowiedź Pana Jakubiaka mówiąca o tym, że 90% Żydów nie płacono podatków w Polsce międzywojennej jest nieprawdziwa.

---

⁶ Syg. 5874, Ministerstwo Skarbu, Archiwum Akt Nowych. Zob. Zachary Mazur, "The Grabski Tax Reform and Jewish Merchants: State Building in Interwar Poland." *East European Politics & Societies* 36, no. 2 (2022), s. 626-643.

⁷ *Sprawozdanie stenograficzne z 217 posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej z dnia 18 czerwca 1925 r.*, s. 28.

⁸ *Sprawozdanie z działalności Departamentu Podatków i opłat za rok 1924*, Zesp. 3621, Centralne Archiwum Głównego Urzędu Statystycznego 1027.

⁹ *Obciążenie Państwem Podatkami Bezpośrednimi w roku 1928*, Ministerstwo Skarbu, Departament Podatków i Opłat, Warszawa, 1930. Syg. 5625, Ministerstwo Skarbu, Archiwum Akt Nowych.

¹⁰ Joseph Marcus, *Social and Political History of the Jews, 1919-1939*, New York, 1983, s. 100-106.

¹¹ Ignacy Schiper, *Dzieje Handlu Żydowskiego na Ziemiach Polskich*, Warszawa, 1937, s. 580-586.

¹² Marcus, *Social and Political History of the Jews*, s. 220.

¹³ *Sprawozdanie Komisji Budżetowej o preliminarzu budżetowym Ministerstwa Skarbu i Długów Państwowych na rok 1932/33*, s. 3, Biblioteka Sejmowa.